

Dit is het verhaal van JAN MAAT, kunstschilder pur sang!

Jan is geboren 21-6-1937.

Zijn ouders waren Arie Maat, 1901-1973 en Clazina Catharina Soek.1900-1986.

Hij heeft nog een oudere broer, Niek, die in 1931 is geboren.

Het gezin woonde op het adres Dorpsstraat 5, maar het huis stond onder aan de dijk en was alleen te bereiken via de PLantsoenstraat.

De vader van Jan was de machinist van het watergemaal, en het huis was de machinistenwoning.

Het waren twee huizen onder een kap, het grootste was voor de machinist, het kleine voor de stoker, want standsverschil moest er zijn!

Oorspronkelijk was het een stoomgemaal, en de stoker moest de kolen op het vuur gooien.

Maar in de tijd van Jan's vader was het een dieselmotor, die de pomp aandreef.

Geen stoker nodig dus, en Jan herinnert zich dat zijn grootmoeder er woonde, samen met drie ongetrouwde tantes.

Arie Maat had in de Groenedijk een bedrijfje, waar hij fietsen repareerde in een schuur, tegenover de stal van boer van Cappellen. Als hij weggeroepen werd naar het gemaal deed hij de boel op slot, en stonden zijn klanten tevergeefs te wachten. Niemand werd boos, zo was dat in die tijd. Maar daarom had hij zijn broer Henk als hulp gevraagd. Die heeft later de zaak overgenomen.

Als door veel regen het waterpeil in de poldersloten steeg, moest hij de motor aanzetten. Via een bocht langs de boerderij van Hak stroomde het Kanaal langs de tuin van de familie Maat. Daar bevond zich een peilschaal, zodat de machinist zelf heel goed kon zien wanneer dat nodig was. Alleen mocht hij dat niet beslissen, want dat deed boer van Cappellen, en later Adri van der Hoog, een boer in West. Telefoon hadden ze niet, dat was te duur ,dus moest hij op de fiets toestemming gaan vragen!

De heer Maat werkte op onregelmatige tijden, want het gebeurde ook wel eens 's nachts.

En als de invalarts bij een spoedgeval werd geroepen, moest hij fungeren als chauffeur, want de dokter kon zelf niet autorijden.

In 1970 ging Arie Maat met pensioen.

De voordeur van het huis was naar de dijk gericht. Er was een grote tuin. Beneden een woonkeuken en twee kamers met een kastenwand ertussen, daar werd later 1 kamer van gemaakt. De ouderslaapkamer was ook beneden. Met een trap kwam je op de zolder met twee slaapkamertjes, waarvan 1 met een dakkapel.

Jan speelde in de tuin en viste in het kanaal en bij het sluisje.
Bij warm weer en veel kroos was het water in de sloten zuurstofarm geworden.
Door het malen werd dat water naar het kanaal getrokken
De vissen werden daardoor verdoofd en konden zo gepakt worden.
Rondstruinen en spelletjes doen in de straten en achterpaadjes van de Oude Plaats met Anton van Kooij, Cent Terlouw, Paul van der Gaag en Teun Terlouw. Vliegeren op het land van boer Kool. Er was zo veel te doen!

“We hadden daar ook kippen. Ik wilde graag duiven, er zat een duiventil aan de muur. Meeuw-tjes, die vond ik mooi, maar ze waren wel erg duur, zestig gulden voor een koppeltje. Dus moest ik sparen en allerlei karweitjes doen, maar ik kreeg het bij elkaar. Bij Piet de Boer op Krimpen aan de Lek kocht ik een paartje. Prachtig waren ze, en ze kregen ook veel jongen. Die verkocht ik weer, voor vijfendertig gulden! Aan Cor Koppenol, de bakker en aan nog veel meer liefhebbers. Toen ontdekte ik mijn zakelijke inslag! Mijn ooms aan de 's Gravenweg teelden in de oorlog tabak, de bovenste punten van de bladeren sneden ze eraf, die kreeg ik. Met een schaartje knipte ik daar tabak van, vloeitje erom, en dan sigaretten verkopen. Later was het voldoende alleen de plukjes tabak te verkopen, een prima handeltje!”

Jan ging vier jaar naar Lagere School nummer 1, toen vonden zijn ouders het beter dat hij naar de jongensschool van mijnheer Sneep ging, in Kralingen. Daar had hij het aanvankelijk heel slecht naar zijn zin, hij was aan de dorpsjeugd gewend, die deden anders en praatten anders.

“Jan, je moet voortaan mijnheer tegen me zeggen” zei zijn onderwijzer streng “Ja meester” zei Jan.

“Daar heb ik geleerd mijn zinnen te verzetten. Ik dacht de hele dag aan de avond, dan zou ik weer met mijn vrienden spelen in de Oude Plaats. Dat maakte mijn dagen dragelijk.”

De Willem Ruys Mulo was de volgende stap.

Op de lagere school en ook op de Mulo was het al opgevallen dat hij goed kon tekenen.

De ene tien volgde op de andere. Hij tekende de bekende schoolplaten feilloos na, met veel oog voor detail.

Er werd een deskundige bijgehaald, de heer Snoei uit Ouderkerk, een amateur- kunstschilder, broer van slager Snoei op het dorp. Die constateerde dat Jan talent had. Hij raadde hem aan naar de Kweekschool te gaan. Bij het onderwijs had je veel vakantie en dus tijd om te schilderen.

Het onderwijs had hem altijd al aangetrokken, dus dat deed Jan.

Hij tekende en schilderde 's avonds, in het weekend en in de vacaties.

Na de kweekschool haalde hij zijn hoofdakte, zijn akte tekenen en daarna deed hij MO handvaardigheid.

In 1959 ging hij werken, op een basisschool in Crooswijk. Dat was een vuurdoop! Lastige leerlingen die de meester eens flink uitprobeerden. Na een zware tijd begon het te lukken en aan het eind van het jaar waren ze vrienden.

In 1962 werd de school opgeheven.

Jan ging werken op een BLO school voor debiele kinderen in de Berkelstraat.

Daar ontmoette hij ook zijn vrouw, die daar stage liep.

In 1966 trouwde hij met Anneke Jager.

Ze kregen in 1968 zoon Arie, en in 1970 dochter Mieke.

In 1971 ging hij naar Scholengemeenschap Caland , als leraar tekenen en handvaardigheid.

Thuis schilderde hij.

Eens maakte hij een schilderij naar een gravure. Dat werd ingelijst bij Liberty, aan de Meent. Toen hij het op kwam halen merkte hij dat het uit de etalage gehaald werd.

“Toen dacht ik, ze vinden het mooi! Mijn zakeninstinct kwam boven.

Ik ging naar huis, en met een paar schilderijen onder mijn arm ging ik naar van Munster op de Middellandstraat en naar Koch op de Lijnbaan, ook naar Liberty bracht ik er nog een paar. Ze werden verkocht!

Dus zat ik voortaan heerlijk te schilderen voor mijn plezier, met in mijn achterhoofd het idee dat ik er ook wat mee verdiende.

Ik maakte een gezicht op Capelle, vanaf Krimpen, met het huis van Huizer erop, dat hing een poosje bij Siem de Wit in het cafe. Daar kwamen elke donderdag de notabelen bijeen.

Er werden er al snel een paar bijbesteld!

Het was de naoorlogse tijd van wederopbouw en vernieuwing, veel werd afgebroken en de oude dorpsgezichten moesten bewaard blijven. Dus viel er veel te schilderen voor mij. Waar al die schilderijen gebleven zijn? Ik zou het niet weten, ik heb dat nooit genoteerd. Wel kwam er laatst iemand naar me toe, die zei, Jan ik heb een schilderij gezien, dat leek wel van jou, maar er stond Jan van Capelle onder! Dat klopte, want in de tijd van de politicus Janmaat vonden ze die naamsovereenkomst niet leuk. Kun je niks anders verzinnen, werd me gevraagd. Nou, ik kom uit Capelle, dan zet ik wel Jan van Capelle.

Vandaar!”

In 1998 ging Jan in de Vut.

Hij viel niet in een zwart gat!

Hij werd lid van Kunstkring Alexander en van KunstkringCapelle.

Hij doet mee met tentoonstellingen, en altijd wordt er wel werk van hem verkocht.

Laatst nog twee naar Nieuw-Zeeland.

Hij geeft schaatslessen op de Weenabaan.

Schaatslessen?

“Ja ,schaatsen is altijd een liefhebberij van mij geweest. Toen ik nog op de kweekschool zat wilde ik graag noren. Maar die waren heel duur, dus ik moest ervoor werken. Harry van Dam, van het Polderbestuur, had een karweitje voor mij. Ik moest het stalen hek rondom het Watergemaal teren, en ook de houten kolenschuur die er nog stond. Zeventig liter teer heb ik versmeerd, gehaald bij touwslager van Dam.

In een andere vacantie heb ik het kanaal geschoond, met een slootzeis, een paar weken zwaar werk, maar toen kon ik noren kopen.

Boudewijn van Dooren was kroosvisser. Hij haalde het kroos en de waterplanten weg bij de kroosvang van het gemaal, met een soort hark met grote spijkers erin. Als het ‘s nachts veel was werd ik wel eens wakker gemaakt om te helpen. Zo verdiende ik een centje bij.

Dus toen mijn zoon Arie tien jaar werd en noren wilde had ik er alle begrip voor.

Ik ging met hem mee naar schaatsvereniging SVR, Ik ging zelf ook schaatsen en later zelfs lesgeven.

Het was in diezelfde tijd, zo rond mijn twintigste, dat onze voetbalclub, Zwervers, ten onder dreigde te gaan. Er kwamen geen leden meer! Ben van der Pijl heeft toen moeite gedaan om de boel weer op gang te brengen. Iedereen moest gaan voetballen. Ik ook, maar ik bakte er niks van. Eerst speelde ik in het tweede elftal, maar naar mate er meer elftallen kwamen zakte ik af, het derde, het vierde...

Ik kwam op het idee dat we eigenlijk rugnummers moesten hebben! Mijn moeder zoomde keurig vierkante lapjes en ik maakte daar nummers op .Met nietjes werden ze op de shirts vastgezet. Die gingen onder het spelen vaak los, daarom stond Rob Valk met een nietapparaat langs de lijn, om ze weer vast te zetten.

Daarna probeerden we het met kleine veiligheidspeldjes.

Voor de wedstrijd zag het er goed uit, maar na de wedstrijd waren de meesten eraf gerukt, en de shirtjes beschadigd! Geen blijvend succes, dus.

Ook maakte ik borden met de naam Zwervers erop. Een gedeelte had ik met schoolbordverf zwart gemaakt, daar konden dan met bordkrijt de wedstrijden op aangekondigd worden.

En ik beschilderde klompen met de naam Zwervers erop. Adri van Millingen liep er mee rond op het station van Utrecht.

Later maakte ik witte klompen met delftsblauwe motieven erop. Capels Blauw klompenwerk, noemde ik dat.”

In de woonkamer hangt een mistig landje waarop drie schapen je verbaasd en nieuwsgierig aanstaren.

Het atelier van Jan is op zolder. Een flinke ruimte waar ook zijn werkbank en zijn gereedschap staan . Op de ezel staat het schilderij waaraan hij werkt, en in de omgeving nog een paar waar hij ook aan bezig is.

Zijn werk herken je zo. Het zijn landschappen met hoge Hollandse luchten en weilanden met koeien en in de verte een molen. Oude hoekjes van een stad of dorp. Schaatsers in een winters landschap. Ze ademen allemaal rust en vrede.

Een verstild land uit je jeugd, waar je naar terugverlangt, zo vertrouwd en bekend, maar toch al een beetje voorbij.....

Opgetekend door Wil van Kooij- Seinstra

Februari 2011.

.